עה: כלל גדול פרק שביעי שבת

אין עיבוד באוכלין. אין להמיר מכאן מליחת אוכלין דאסור מדרבנן מליחה בפרק שמונה שרצים (נקמן דף קח:) ואפילו בי"ט אסור בפ"ק דביצה (דף יא.). **השף** בין העמודים בשבת חייב. פירש ר"ת [ז]דשף העור על העמוד כדי להמליקו וכן משמע בירושלמי ורש"י פירש שף קרקעית שבין עמודי תלונות ולא נהירא: **והמסתת** את האבן בו' חייב משום מכה בפטיש.

אבל משוס מחתך וממחק לא מיתייב דמיירי שבבר היא מרובעת ומתוקנת אלא שמייפה אותה ועושה בה שירטוטין ויפוי כעין שעושין עכשיו מסמתי האבנים. ר"י וכן ר"ש: **הרי אלו לאפוקי מדרבי אליעזר דמחייב אתולדה** במקום אב. ולא"ת מרישא שמעינן לה דתנן העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא אחת וי"מ דה"ק מעין מלאכה אחת היינו שהן תולדות מאב א' אבל האב ותולדה דידיה מיתייב תרתי קמ"ל: **חסר אחת לאפוקי מדר' יהודה.** תימה דממנינא דרישא שמעינן לה וליכא למימר תנא ושייר דהא אלו קתני ומיהו הא ליכא לאקשויי דהא מאלו דרישא שמעינן לאפוקי מדר' אליעזר דליכא למימר דנקט ברישא אלו אבות משום דקאי אדקתני לעיל חייב על כל אב מלאכה וי"ל דממנינא דרישא לא שמעינן לאפוקי מדרבי יהודה דליכא למימר דלא חשיב אלא מלאכות חשובות אבל שובט ומדקדק אע"ג דמלאכות הן לא קתני להו משום דאינם מצוברות כל כך וכה"ג משני בפ"ק דקדושין (דף טו:) גבי אלו מעניקין להן דבר שיש לו קצבה קתני דבר שאין לו קצבה לא קתני[ט]:

לאפוקי עצי אשרה. דלא כרבי יהודה דאמר בפרק רבי עקיבא (נקמן דף נ.) אף המוליא משמני ע"ז כל שהוא חייב אלא כת"ק דפליג עליה כן פירש בקונט' התם ובקצה לרש"ל הא דקאמר הכא מ"ד דס נדה כ"ש עצי אשרה מנא ליה דילמא סבר רבי יהודה ומתיב בעלי אשרה שמצניעין אותן לשריפה: **הא** דלא בר' שמעון. פירש בקונטרס הא דתנן כל הכשר כו' שרוב בני אדם עשויים להצניע כשיעור הזה חייב כל אדם על הוצאתו אפילו אדם עשיר שאין שיעור זה משוב לו משמע מדבריו דלא מחייב ר' שמעון אלא בשאם בני אדם שרגילין להצניעו שאותו שיעור חשוב להן ואפילו לא הצניעו הוא ונקמן פי' לא נאמרו שיעורים שנמשנה אלא למצניעין אותו קודם לכן וחזר המצניע והוציאו משמע דוקא בהצניעו חייב ואומר ר"י דיש לישב פירושו דמה שמצריך

[ח]לא אמרו כל השיעורין הללו אלא למצניעיהן: וכל שאינו כשר להצניע: א"ר

חוטי השמי: **הרי הוא אורג.** דהיינו אורג ממש ולא דמי לזורה וטורר ומרקד דזה בקשין וזה בצרורות וזה בקמח: **מתני' כל הכשר להצניע.** שהוא מין העשוי לצורך האדם: **ומצניעין כמותו.** כמות זה לצומר שים בו שיעור הראוי להצניעו: **אין חיוב אלא למצניעו.** אם נעשה חביב לאדם א' והצניעו חייב כל אדם אחר אינו חייב להצניע לו מלאכה הוא: **גמ' מ"ד דס נדה.** אינו כשר להצניע כ"ש עצי אשרה דאיסורו הנאה גמור המאכיל דס האדם לחתול נעשה אלא אותו אדם: **הא.** דתנא כל הכשר להצניע ויש בו שיעור שרוב ב"א עשויין להצניע כשיעור הזה חייב כל אדם על הוצאתו ואפילו אדם עשיר שאין שיעור זה חשוב לו: **דלא כר' שמעון.** לקמן בהמוליא (דף שו:) ל"ר

משום צובע אין משום נטילת נשמה לא אימא אף משום צובע אמר רב מילתא דאמרי אימא בה מילתא דלא ליתו דרי בתראי וליחכו עלי צובע במאי ניחא ליה ניחא דליתווס בית השחיטה דמא כי היכי דליחזווה אינשי וליתו ליזבנו מיניה: והמולחו והמעבדו: [א]היינו מולח והיינו מעבד ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו אפיק חד מיניהו ועייל [א]שירטוט אמר רבה בר רב הונא האי מאן דמלח בישרא חייב משום מעבד [ב]רבא אמר אין עיבוד באוכלין אמר רב אשי ואפילו רבה בר רב הונא לא אמר אלא דקא בעי ליה לאורחא אבל לביתא לא משוי אינש מיכליה עין: [ג]והממוחקו והמחתכו: אמר רבי אחא בר חנינא [ד][השף בין העמודים בשבת חייב משום ממחק אמר רבי חייא בר אבא ג' דברים סח לי רב [ה]אשי משמיה דרבי יהושע בן לוי [ו]המגרר ראשי כלונסות בשבת חייב משום מחתך [ז]הממרח רטיה בשבת חייב משום ממחק [ח]והמסתת את האבן בשבת חייב משום מכה בפטיש אמר ר' שמעון (ט) בן קיסמא אמר רבי שמעון בן לקיש [י]הצר צורה בכלי והמנפח בכלי זכוכית חייב משום מכה בפטיש א"ר יהודה [יא]האי מאן דשקיל אקופי מגלימי חייב משום מכה בפטיש והני מילי דקפיד עלייהו: [יב]והכותב שתי אותיות: ת"ר [יג]כתב אות אחת גדולה ויש במקומה לכתוב שתים פטור מחק אות גדולה ויש במקומה לכתוב שתים חייב אמר רבי מנחם בר' יוסי וזה חומר במומחק מבכותב: הבונה והסותר המכבה והמבעיר והמכה בפטיש: רבה ור' זירא דאמרי תרוייהו [יד]כל מידי דאית ביה גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש: אלו אבות מלאכות: [טו]אלו [טז]לאפוקי מדר"א דמחייב על תולדה במקום אב: חסר אחת: לאפוקי מדר' יהודה [יז]דתניא ר' יהודה מוסיף את השובט והמדקדק אמרו לו [יח][שובט הרי הוא בכלל מיסך מדקדק הרי הוא בכלל אורג: **מתני' לאפוקי מדרבי אליעזר.** דהא אמרן דלא נמנו כאן אלא להודיענו מנין חטאות של העלם אחד ותנא הכי אלו למעוטי שאם עשה תולדותיהם עמהן דאינו מביא עליהן חטאת ותולדה כרבי אליעזר דמחייב אתולדה עם האב בכריתות[יט]: **שובט.** משוה השפי בכרכר שקורין ריי"ל: **מדקדק.** כשמותח חוט הערב מכה בכרכר עליו במקומות מקומות ליישבו אלא שלא יהא ממתח יותר מדאי שהמתיחה מעכבתו מהתחבר יפה עם המרג: **שובט הרי הוא בכלל מיסך.** דהייגו מיסך ממש שמקדל חוטי השמי: **הרי הוא אורג.** דהייגו אורג ממש ולא דמי לזורה וטורר ומרקד דזה בקשין וזה בצרורות וזה בקמח: **מתני' כל הכשר להצניע.** שהוא מין העשוי לצורך האדם: **ומצניעין כמותו.** כמות זה לצומר שים בו שיעור הראוי להצניעו: **אין חיוב אלא למצניעו.** אם נעשה חביב לאדם א' והצניעו חייב כל אדם אחר אינו חייב להצניע לו מלאכה הוא: **גמ' מ"ד דס נדה.** אינו כשר להצניע כ"ש עצי אשרה דאיסורו הנאה גמור המאכיל דס האדם לחתול נעשה אלא אותו אדם: **הא.** דתנא כל הכשר להצניע ויש בו שיעור שרוב ב"א עשויין להצניע כשיעור הזה חייב כל אדם על הוצאתו ואפילו אדם עשיר שאין שיעור זה חשוב לו: **דלא כר' שמעון.** לקמן בהמוליא (דף שו:) ל"ר

משום נטילת נשמה דנטילת נשמה הואי במשכן באילים מחדשים ותחש וחלזון[כ]: **אף משום נטיעה.** ונפקא מינה לחיוביה תרתי: **מילתא דאמרי אימא כו'.** דבר חימה אמרתי להזכיר נטיעה בשחיטה צריך אני לומר כו דבר טעם דלא ליתו דרי בתראי הסומעים וליחכו עלי: **צובע כשר כמאי ניחא ליה.** להאי שוחט בנטיעה הכשר היינו חוכא ואני אומר כו טעם: **ניחא ליה דלתווס בית השחיטה כדמא.** שיהא נצוע בדם: **כי היכי דליחזווה אינשי.** שנשחטה היום ויתו ומזבנו: **היינו מולח היינו מעבד.** אמר מליחה לא לזרך עיבוד הוא: **ועייל שירטוט.** לפי שדרך הרצענין כשהוא בא לתחבה משרטטו תחלה כפי מה שהוא רוצה להאריך ולהרחיב ולקצר המיתון ואחר כך מעביר הסכין דרך השירטוט וכן בעורות המשכן כשמתפרים: **דקבעי ליה לאורחא.** שמולחה הרבה: **השף בין העמודים.** כגון עמודי אכסדראות שעשויים תלונות תלונות ונסמכין בתלונות בין עמוד לעמוד והשף שם בקרקעית הבנין שנשענין עליו כדי שיהא חלק חייב משום ממחק: **המגרר ראשי לוגוסות.** שיהו לאשיהן שוין וחדין: **ממרח רטיה.** מחליק מחכוסת על המכה: **מסתת את האבן.** לאחר שנעקרה מן ההר ונתלבה מחליקה: **משום מכה בפטיש.** שהוא גמר מלאכה: **הצר** (כ) **כלי צורה.** ככלי שעומד לכך לנאותו: **מנפח בכלי זכוכית.** כשהותך נעשה על ידי נפוח: **דשקיל אקופי.** לאשי חוטין שהיו מרישא במקום קשורין כשניתק כה חוט וקצרוהו וכן קשין וקסמיס דקין שנאגרו בה בלא מתכוין ונוטלין אותם ממנה לאחר אריגה גמר מלאכה הוא וחייב משום מכה בפטיש: **כתב אות אחת גדולה כו' פטור.** שנקבעי המשכן שתים היו כותבים אחת בזו ואחת בזו כדי לזווג שתי אותיות אותן: **מחק אות אחת כו' חייב.** שאין מלאכת מחיקה תשובה אלא ע"מ לכתוב והרי יש מקום לשתי אותיות: **אמר רבי מנחם ברבי יוסי.** הא קמ"ל מאן תנא קמא ר' מנחם ברבי יוסי: **לאפוקי מדרבי אליעזר.** דהא אמרן דלא נמנו כאן אלא להודיענו מנין חטאות של העלם אחד ותנא הכי אלו למעוטי שאם עשה תולדותיהם עמהן דאינו מביא עליהן חטאת ותולדה כרבי אליעזר דמחייב אתולדה עם האב בכריתות[יט]: **שובט.** משוה השפי בכרכר שקורין ריי"ל: **מדקדק.** כשמותח חוט הערב מכה בכרכר עליו במקומות מקומות ליישבו אלא שלא יהא ממתח יותר מדאי שהמתיחה מעכבתו מהתחבר יפה עם המרג: **שובט הרי הוא בכלל מיסך.** דהייגו מיסך ממש שמקדל

מסורת הש"ס

(א) ל"ל אמר ר"ש בר ביסנא אמר ר"ש בן לקיש הכי: (ב) רב"י ד"ה הכי לוה כ"ל ותיכת בכלי נמחק:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הכי אחת וכו' דהא אלו קתני. עמלי נקמיכון דף נז ע"ב:

לעזי רש"י

רייד"ל. כרכר (או כרכר אחר מחלקי גיל האורגים).

רבינו חננאל (המשך)

ודומה (למנקב) (למקנב) דתנינן בבכה קמקות. ראם נשאריו כגון אילו בבגד ובעל הבגד קפיד עלייהו ושקיל להו בשבת. חייב משום מכה בפטיש. פי' כל דבר שהוא נמר מלאכה נקרא מכה בפטיש. דמחוק אות אחת גדולה שיש במקומה שיעור לכתוב ב' אותיות פטור. זה חומר במחק בכתוב. אילו אבות מלאכות. לאפוקי מדר' אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב. כמו שכבר פרשנוהו למעלה (דף שג). דאמן דעבד ב' אבות או ב' תולדות משני אבות או אב ותולדה דאב אחר כהעלם אחד חייב בזה אחד וכזה אחד. ואי עביד אב ותולדתו לא מיחייב אלא חדא. ועוד חזר ושנה מ' חסר אחת. לאפוקי מר' יהודה (דאמר) שובט ומדקדק מאבות מלאכות הן. אמרי לו שובט הרי הוא בכלל מסיך. מדקדק בכלל אורג. לופי יש לאוהני עץ או עצם שראשו חד ונקרא (כדבר) (כרכר) ודומה למחט של סקאין. וכך שמו בלשון יון (כדבר) (כרכר). מעבירו על השתי בשהוא מתחת לעניי לאריגה ושובט בו החוטין ומקרב (את הקנים) המבדילין בין ב' החוטין העליונים והתחתונים ומיד נוחים להתפרק העליונים כן התחתונים. ונפתח נפש המסכת לידות בתוכם חוט הערב ואין לה אב אלא הרי הוא בכלל מסיך. והמדקדק. הוא המדקדק על חוט הערב כדי להדהק ולהחלם עם חבריו וחזר בכלל אורגה. ועוד כלל אחר אמרו כל הכשר להצניע ומצניעין כמותו. והוציאו בשבת חייב עליו חטאת. כל הכשר להצניע. רב מתנה אמר למעוטי דם נידה שאין חייבין בהוצאתו. וכ"ש איסורי הנאה ועצי אשרה שאין חייבין בהוצאתה. מר עוקבא אמר לאפוקי עצי אשרה. אבל דם נידה חייב כו'. וזה שאנינו ומצניעין כמותו. א"ר יוסי בר' חנינא דלא בר' שמעון. דא' ר' שמעון האמר דברים הללו לא נאמרו אלא למצניעיהן. והכון סבירא ליה לר' שמעון לענין המריא יין כדי מדינה הבים. חלב כדי גמיעה כו'. דכולן שיעורן

מוסף רש"י

דמחייב על תולדה במקום אב. לפי שכיח לב ותולדה דידיה מחייב תרתי: חטאות (ב"ק ב.). **השובט.** מכרכר (כרכר) (נקמן צ:). **והמדקדק.** לאחר שמתח החוט על גבי מסה כמרכר בכי' יכי' מקומות, ר"ת מדקדק מפוח מלמינה, כשם כ' חוטין כרוכין זה עם זה ומונחלים מן המאר מפוח לותם כמרכר לו מתחנו שמו.

רבינו חננאל

אסיקנא ניחא ליה כי היכי דנתווס בית שחיטה דידיה דמא, כי היכי דידעי אינשי דחי הוה, וכי היכי (דניחה) (דנחוייה) אינשי דנשחוט הוא דקאתי למזבן מיניה ולא יימרו של נבילה הוא. והא דאמר רב משום צובע, הכי קאמר חזא משום נטילת נשמה דהא בהדיא תנן באבות מלאכות השוחט, וסבר רב השוחט בשבת חייב שתים אחת משום נטילת נשמה ואחת משום צובע, והוא אב (אחר) (אחר). והמולחו והמעבדו. אקשינן דמולח היינו מעבד כדאמרינן לענין חיפה, מליח וקמיח שנמצאת מליחתו עבודו. ופרקי ר' יוחנן ור"ל דהמולח והמעבד תרוייהו מלאכת עיבוד נינהו, וחני חדא והוא הדין לאחרינא. אי הכי בצרי להו, עייל שירטוט ושני במתניתין המולחו והמשרטטו. ירושלמי מה עיבוד היה במשכן שהיו משרטטין בעורות. מהו משרטטין, (מהרגלין) (מסרגלין). **מליחת** בשר חי בשבת, אם כוונתו לצאת בו לדרך או לאוכלו אחר כמה ימים חייב משום מעבד, אבל לאוכלו ביומו לא, כדדבר בר רב הונא, (דרבה בר רב הונא) (דרבא) דחו לה דאמר אין עיבוד באוכלין. **השף בין העמודים.** פי' מחליק חייב משום מוחק והוא כמו ממרח את הרטייה. ירושלמי המסמתקו. מה מחיקה היתה במשכן (פי') שהיו שפין העורות ע"ג העמוד. השף את העור ע"ג העמוד חייב משום מוחק.

הגהות הב"ח

(ה) נב' אמר ר"ש בר ביסנא אמר ר"ש בן לקיש הכי: (ב) רב"י ד"ה הכי לוה כ"ל ותיכת בכלי נמחק:

מוסף רש"י

המרח אסיפלנית חייב משום מוחק. הגורר ראשי כלונסות חייב משום מחתך. **המרח רטיה חייב משום מחתך.** וכן הצר בכלי צורה כל שהוא חייב משום מכה בפטיש. ואע"ג דפליג ר' שמעון (לעמן קג) ואמר עד שיצור כל הצורה, יחידאה היא. ואי הדיא צורה אית בה אותיות דיקרי חייב משום כותב. ואי לאו חייב משום מכה בפטיש. וכן המנפח בכלי זכוכית הוא גמר מלאכתן, שמלאכת זכוכית בגיפות הוא. פי' אקופי, כגון נימין הנתקין מן הארינה דנתלין בבגד. או חתיכות ע"מ קנים הנסבכין בארינו של בגדים חדשים. וכשמשלים האומן מלאכתו כל ראשי נימין התלויים בין קיפס וקליפה שנסתבכו בבגד נוטלם, ותקראין אקופי. ומנקה הבגד

[ט] ע' ערוך ערך שנט ג' ועי' דוק.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com